

Nordens Teknikerinstitut AB- NTI-Skola
Barkgatan 6
214 22 Malmö

Genomförd kvalitetsgranskning av gymnasieskolors förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning

Skolhuvudman: Nordens Teknikerinstitut AB- NTI-Skola
Skola: NTI-gymnasiet i Malmö

Skolinspektionen har genomfört en kvalitetsgranskning av gymnasieskolors förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning. Granskningen har riktats mot en gymnasieskola hos var och en av 27 huvudmän över hela landet (7 fristående och 20 kommunala), däribland ovanstående.

Granskningen har inriktats på hur skolan och skolhuvudmannen har tagit sitt ansvar och lyckats med sitt nationella uppdrag. Syftet med kvalitetsgranskningen är att den ska leda till förbättringar i verksamheterna så att andelen elever som fullföljer sin utbildning med slutbetyg och grundläggande behörighet till vidare studier ökar.

Granskningen utgår från de mål och krav som riksdagen och regeringen beslutat om och som skolan är skyldig att leva upp till, bland annat i skollagen (SL), läroplanen (Lpf) och gymnasieförordningen (GyF).

I beslutet görs genomgående hänvisningar till författningar som gäller kommunala skolor. Regleringen är inte lika detaljerad för fristående skolor och återfinns särskilt i förordningen om fristående skolor. Vid bedömning av om utbildningen i dessa ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå motsvarar de som gymnasieskolan ska förmedla är det emellertid målen och bestämmelserna för det offentliga skolväsendet som är utgångspunkten. I beskrivningarna av förväntade tillstånd finns det alltså en del författningshänvisningar som inte direkt gäller för fristående skolor. När det gäller läroplanen är det dock så att många fristående skolor i samband med sin ansökan om tillstånd själva har uppgivit att de avser att följa läroplanen.

Varje skola har granskats av två inspektörer, som besökt skolan under två dagar. De har intervjuat elever, föräldrar, lärare, annan personal, rektor och företrädare för huvudmannen. Granskningen har även innefattat vissa lektionsbesök. Andra typer av underlag för Skolinspektionens bedömningar har varit statistik över elevernas kunskapsresultat och studieavbrott samt olika dokument som skolan har upprättat och telefonintervjuer med elever som avbrutit studierna. Till detta kommer en självvärdering, som rektor ombetts att genomföra tillsammans med företrädare för skolans elever och lärare samt annan personal som är berörd av granskningsområdet, exempelvis studie- och yrkesvägledare och företrädare för elevhälsan.

Kvalitetsgranskningen har inriktats mot ett urval av aspekter på det granskade området. Dessa är härledda ur vad som är centralt i det nationella uppdraget och vad som

Beslut

Dnr 2008:350

2 (15)

genom kunskapsbildningen på området (forskning, utvärdering, hittillsvarande inspektionsresultat) framstår som betydelsefulla faktorer eller frekventa svagheter. För varje aspekt tecknas bilden av ett förväntat tillstånd, som utgör kvalitetsgranskningens bedömningsnorm och förändringsmål. Det är format av det nationella utbildningsuppdragets mål och krav samt kunskapsbildningens rön om samband som påvisar funktionsduglighet eller brist på sådan.

Det förväntade tillståndet för varje granskningsaspekt ska ses som ett uttryck för huvudmannens och skolans skyldigheter gentemot eleverna och samhället. Därmed står elevens rättigheter i centrum för kvalitetsgranskningen. Övergripande är elevens rätt till en likvärdig utbildning.

Statistik

Den granskade skolhuvudmannens förmåga att få alla elever att fullfölja sin gymnasieutbildning illustreras med följande statistik, hämtad från Skolverkets databaser.

Tabell 1. Antalet nybörjare på skolan

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skolan totalt	106	106	93	93	96	88	91
<i>därav</i>							
Utbildningar vid fristående skola	106	106	93	93	96	88	91
EI (EC)	106	106	74	73	76	66	67
Medie (MP)	0	0	19	20	20	22	17
Teknikprogrammet (TE)							7

Källa: Skolverkets statistik (uppgifterna gäller per den 15 oktober respektive år)

Tabell 2. Resultatmätt för elever som startat sin gymnasieutbildning på skolan

	Nybörjare 2002		Nybörjare 2003		Nybörjare 2004	
	Skolan	Riket	Skolan	Riket	Skolan	Riket
Antal nybörjare	106	109 826	106	112 593	93	118 668
Nybörjarnas genomsnittliga meritvärde från årskurs 9						
Totalt	200	202	199	203	197	204
Exkl. elever med IV som startprogram	200	214	199	215	197	217
Andel (%) av nybörjarna som erhållit slutbetyg inom 4 år						
Totalt	62	75	76	75	77	75
Exkl. elever med IV som startprogram	62	82	76	82	77	82
Andel (%) av nybörjarna som erhållit slutbetyg från startskolan inom 4 år						
Totalt	58	68	67	68	70	68
Exkl. elever med IV som startprogram	58	75	67	75	70	75
Andel (%) av nybörjarna med grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år						
Totalt	48	67	66	67	66	67
Exkl. elever med IV som startprogram	48	74	66	74	66	74
Andel (%) av nybörjarna med lägst betyget Godkänt i alla kurser i slutbetyget inom 4 år						
Totalt	26	48	38	48	42	48
Exkl. elever med IV som startprogram	26	53	38	53	42	53
Genomsnittlig betygspoäng för nybörjarna som erhållit slutbetyg inom 4 år						
Totalt	12,5	14,1	13,1	14,1	12,8	14,1
Exkl. elever med IV som startprogram	12,5	14,2	13,1	14,2	12,8	14,2

1. Strategi för att alla elever ska fullfölja utbildningen

Gymnasieskolan syftar till att ungdomar skall genomgå en fullständig gymnasieutbildning (Lpf 1.3). Det krävs att skolhuvudmannen och skolan har en strategi för att utforma utbildningen så att detta blir möjligt för alla elever. Målet är att varje elev fullföljer utbildningen på ett nationellt eller specialutformat program (eller på en motsvarande utbildning i en fristående skola) fram till ett slutbetyg. Dessutom eftersträvas att eleven når kunskapsmålen – dvs får lägst betyget Godkänt – i alla ingående kurser eller åtminstone i de 90 procent av kurspoängen som ger grundläggande behörighet till högskolestudier. Utbildning är en komplex verksamhet och en sådan strategi måste avse helheten av skolans insatser. Strategin måste också först och främst vara proaktiv, dvs redan från början utformad så att varje elev kan lyckas med utbildningen (i motsats till reaktiv, som innebär att rätta till i efterhand när problem redan har uppstått).

Hur man avser att nå de nationella målen för utbildningen, som är fastställda av riksdag och regering, ska – för kommunal verksamhet – redovisas i skolans *arbetsplan*, som beslutas av rektor, och i kommunens *skolplan*, som antas av kommunfullmäktige (2 kap 8 § SL, 1 kap 13 § GyF, Lpf 2.6). Arbetsplanen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig berörd personal och representanter för eleverna. Dessa grundläggande dokument bör inne-

hålla information om hur skolan arbetar för att alla elever ska kunna klara av en fullständig utbildning. Vad skolplanen och arbetsplanen säger måste också vara känt av dem som är berörda: rektor, lärare, annan personal, elever och föräldrar. För att vara meningsfull måste strategin också tillämpas i praktiken och vara effektiv för sitt syfte.

Skolans rektor är chef för lärarna och övrig personal och har ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen, och rektor har ansvar för skolans resultat (Lpf 2.6). Rektor ska verka som pedagogisk ledare för skolan och särskilt arbeta för att utbildningen utvecklas, i syfte att eleverna ska nå målen för utbildningen (Lpf 2.6, 2 kap 2 § SL).

Forskning visar att särskilda insatser behövs för att förebygga studieavbrott hos elever som enligt erfarenhet löper större risk att inte lyckas med sin utbildning. Detta gäller t ex elever med utländsk bakgrund, elever vars föräldrar har kortare utbildning, elever på yrkesförberedande och individuella program samt elever på utbildningar där de tillhör det underrepresenterade könet.

Skolinspektionens bedömning

NTI-gymnasiet har ingen uttalad strategi för att få alla elever att fullfölja sin utbildning.

Verksamhetschefen som representerar huvudmannen uppger att sådana strategier ingår i de övergripande dokumenten för organisationen, men detta är ingenting som kommer till uttryck lokalt hos NTI-gymnasiet i Malmö eller som en gemensam utgångspunkt för arbetet på skolan.

Skolan har gjort olika insatser för att öka måluppfyllelsen, däribland att dela in eleverna i grupper utifrån deras förkunskaper och behov, vilka uppvisar en mycket stor spännvidd inom respektive program. En sådan åtgärd har proaktivt syfte. Detta gäller också den arbetslagsorganisation som genomförts och som innebär att elevgrupperna och deras lärare finns i nära anslutning till varandra under skoldagen, vilket gör det möjligt att stärka den kontinuerliga kontakten mellan lärare och elever.

Skolan har haft täta byten på rektorsposten och nuvarande rektorn tillträdde i samband med läsårsstarten 2008. Intervjuerna visar att rektorerna drivit olika utvecklingsfrågor för att främja elevernas måluppfyllelse, men något samlat grepp om skolans processer har ännu inte hunnit etableras. Nuvarande rektorn har identifierat detta som en brist och vill komma tillrätta med den. Bland annat saknas utveckling av tillvägagångssätt för att förebygga såväl tidiga som sena avbrott utifrån en analys av orsaker.

2. Kontroll över vilka resultat som nås och deras orsaker

Skolhuvudmannen, rektor och lärarna har – på var sin nivå – ansvar för att de nationella målen uppfylls och bestämmelserna följs (1 kap 12 § SL). För detta måste de kontinuerligt och systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når och hur framgångsrika skolans insatser är. Detta gäller för både skolan som helhet och den enskilda eleven.

Rektor ska se till att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, skolplanen och arbetsplanen (Lpf 2.6, 1 kap 13 § GyF). Kommunen ska kontinu-

erligt följa upp och utvärdera skolplanen (2 kap 8 § SL). Skolans lärare ska utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna, utifrån de nationella målen (Lpf 2.3).

För att ta ansvar för verksamhetens resultat krävs inte bara en beskrivning av vilka resultat som nåtts och en bedömning av hur de förhåller sig till de nationella målen. För att kunna förbättra verksamheten måste också orsakerna bakom resultaten bedömas, framför allt kvaliteten i undervisningen. Detta är en uppgift för rektor, som är ansvarig för skolans resultat och utveckling och ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan (2 kap 1 § SL). För ökad måluppfyllelse är det viktigt att rikta fokus mot framför allt orsaker i verksamheten – inte individen som verksamheten i stället ska anpassas efter. Forskning visar att det omvända ofta dominerar.

I en skriftlig kvalitetsredovisning ska skolan – och kommunen – varje år ge en samlad bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder man avser vidta för ökad måluppfyllelse. Den centrala frågan om hur skolan lyckats med utmaningen att alla elever ska fullfölja sin utbildning bör behandlas i kvalitetsredovisningen. Redovisningen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever, och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet (Förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

Skolinspektionens bedömning

Skolans kontroll över sina resultat och processorsaker har stora brister. Skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2007/2008 är skriven av den då nyttillträdde rektorn ensam på basis av arbetslagens beskrivningar. De enda resultatredovisningar den innehåller är betygsstatistik för A-kurserna i svenska, matematik och engelska, och skolan konstaterar själv att det saknas en samlad helhetsbild avseende resultaten. Däremot gör skolan varje år en elevutvärdering i extern regi, och de kritikområden som kommer fram där är redovisade och uppföljda i kvalitetsredovisningen.

Ägaren Academedia producerar resultatredovisningar samlat för alla NTI-gymnasierna och presenterar andel elever med slutbetyg, andel med grundläggande behörighet till högskolan, andel som slutfört utbildningen inom fyra respektive fem år och genomsnittlig betygspoäng samt resultat i alla kurser. Statistiken presenteras med eftersläpning tidsmässigt, och den har hittills inte föranlett någon analys eller blivit utgångspunkt för förbättringsarbete vid NTI-gymnasiet i Malmö. Däremot har skolan framöver tänkt följa upp fyra mätbara mål för ökad måluppfyllelse som skollärdningen har satt upp, bland annat andelen elever med grundläggande behörighet till högskolestudier.

Skolan har en relativt stor andel elever som avbryter utbildningen, vilket enligt skolans dokumentation beror på skoltrötthet och felval. Skolan anser sig lyckas med att stötta de elever som är motiverade, men har svårt att nå dem som inte är studiemotiverade. Det finns antaganden om utsatta hemförhållanden och svag studietradition. Rektor konstaterar i kvalitetsredovisningen att skulden inte ska läggas på de studerande. Men orsaker till avbrott har ännu inte börjat sökas i skolans arbetssätt.

Rektor gör bedömningar av kvaliteten i undervisningen genom elevenkäter och lärar- och elevsamtal men menar att dess samband med resultaten behöver analyseras, och en gemensam strategi är som ovan nämnts inte formulerad för att nå de elever som inte av egen kraft lyckas hålla sig kvar i utbildningen.

Huvudmannens ansvar för skolans processer visar sig i ett övergripande pedagogiskt forum för NTI-gymnasierna, där rektorena träffas en gång i månaden för att utforma den pedagogiska utvecklingen. En proaktiv insats är att skolan har börjat arbeta med formativ bedömning, vilket är tänkt att öka säkerheten i bedömningarna och göra sambandet mellan mål och resultat tydligare för både elever och lärare.

3. Utbud av passande utbildningar

Alla ungdomar ska – oberoende av kön, geografisk hemvist, sociala och ekonomiska förhållanden – ha lika tillgång till gymnasieutbildning (1 kap 2 § SL). Ungdomar ska så långt möjligt erbjudas plats på den utbildning de själva önskar. Kommunen ska erbjuda ett allsidigt urval av nationella program och antalet platser ska anpassas till elevernas önskemål (5 kap 5 § SL). Eleverna har också rätt att fullfölja utbildningen på det program och den inriktning som de tagits in och påbörjat studierna på, också efter flytt till annan ort (5 kap 16–17 §§ SL). Forskning visar att studieavbrott är vanligare bland elever som inte kommit in på den utbildning de helst vill gå.

Rector ska ansvara för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och så att återvändsgränder i studiegången undviks (Lpf 2.6).

Om en elev har uppenbara svårigheter att följa undervisningen på sitt studieprogram ska rektor vidta de åtgärder som behövs för att eleven ska kunna fortsätta studierna i gymnasieskolan. Det ska då övervägas om eleven ska gå om en eller flera kurser, byta till ett reducerat program eller ett annat nationellt program eller ett individuellt program (6 kap 14–15 §§ GyF). Skolan måste ha beredskap att flexibelt anpassa utbildningen så att elever som varit borta från undervisningen på grund av sjukdom eller kommer flyttande från annan ort kan ta igen missade moment (Lpf 1.2.14). Forskning visar att elever som kommit efter av sådana skäl löper större risk att avbryta studierna.

För att underlätta för eleverna att nå framgång i utbildningen och göra övergången mellan skolformerna mindre dramatisk bör barn- och ungdomsutbildningen ses som en helhet. Forskning visar ett starkt samband mellan låga studieresultat i grundskolan och ofullständig gymnasieutbildning. Forskning visar också att den så kallade gymnasiechocken, dvs en kraftig förändring av krav och arbetsformer vid övergång från grundskolan, är en förklaring till elevers studieavbrott.

Kommunen är skyldig att erbjuda gymnasieutbildning i form av specialutformade eller individuella program för ungdomar i kommunen – till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år – som inte har tagits in på något nationellt program i gymnasieskolan eller en likvärdig utbildning. Detsamma gäller dem som har tagits emot på en sådan utbildning men som har avbrutit den (5 kap 13 § SL).

Skolinspektionens bedömning

Detta område fungerar väl så till vida att utbudet av passande utbildningar i Malmö där NTI-gymnasiet ligger är stort och skolan har en rad lösningar för elever som behöver göra förändringar av utbildningen. Men skolans processer kring elever som är på väg att avbryta utbildningen är inte tillräckligt utvecklade för att fånga upp och stötta eleverna i tid, och en kvalitetsförbättring behövs.

Eleverna tas in till skolan via kommunens intagningsnämnd. Enligt skolan finns det elever som kommer in på utbildningen utan att det är deras förstahandsval. Skolans rutiner innebär att mentorerna ska fånga upp signaler och initiera stödinsatser för elever som håller på att tappa taget om utbildningen, men intervjuerna visar att eleven oftast redan bestämt sig för att sluta när han eller hon kommer i kontakt med skolans övriga elevvårdsfunktioner och det finns inte längre något utrymme att göra någon utredning om elevens behov.

NTI-gymnasiet är noga med att eleverna ska vara klara över vad som ingår i deras utbildning, men på skolan upplever man att de olika grundskolorna som eleverna kommer ifrån inte alltid kunnat ge dem adekvat information om vad NTI-gymnasiet erbjuder, och hos vissa uppfattar man en bristande vilja att informera eleverna om fristående gymnasieskolor.

Skolan tillgodoser elevernas valmöjligheter genom ett antal profilpaket inom de båda programmen och de får göra individuella val inför varje läsår. En elev som av någon anledning inte kan följa sitt program kan erbjudas reducerat program, att läsa om kurser, byta program eller inriktning eller att läsa på distans.

4. Goda vuxenkontakter och studie- och yrkesvägledning

Det är viktigt att eleverna har tillgång till goda vuxenkontakter på skolan med lärare och annan personal som engagerar sig i elevens utbildning, har höga förväntningar, har tilltro till elevens förmåga, är lyhörd för elevens behov, ser helheten i elevens situation och tar ansvar för att åtgärder vid behov vidtas. Forskning visar att studieavbrott är vanligare bland elever som saknar detta.

Skolans insatser för att främja elevens möjligheter att fullfölja utbildningen bör vara förebyggande och komma till stånd tidigt. Forskning visar att bristande förebyggande insatser och problem som åtgärdas för sent eller skjuts på framtiden är orsaker till studieavbrott.

Lärarna ska fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna och dessutom samverka med hemmen och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling (Lpf 2.5). Minst en gång per termin ska eleven ges en samlad information om sin kunskapssituation i form av utvecklingssamtal med den individuella studieplanen som grund (7 kap 19 § GyF).

Lärare bör ges tillfälle att skaffa särskild social och kulturell kunskap för att förstå och bemöta eleverna. Forskning visar att sådan kompetens är betydelsefull och att den inte alltid finns i den utsträckning som krävs.

Skolans lärare, liksom annan personal, ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och därmed förebygga studieavbrott (Lpf 2.1). Skolan bör arbeta med att påverka de värderingar som finns på skolan för att de inte ska motverka möjligheterna för elever att fullfölja utbildningen. Forskning visar att orsaker till studieavbrott finns i så kallad marginalisering av elever. Exempel är att individuella och vissa nationella program värderas lägre än andra och att elever i behov av särskilt stöd betraktas som avvikande. Forskning visar också att elever som inte inser värdet av utbildning utan anser arbete som mer givande i högre grad avbryter studierna. Eftersom elevens situation även påverkas av faktorer utanför utbildningen måste skolan vid behov samverka också externt, exempelvis med socialtjänsten kring elever med social problematik.

Rektor har ansvar för att studie- och yrkesorientering organiseras så att eleverna får vägledning för att göra hållbara val inom skolan och av fortsatt utbildning och yrke. Skolan ska motverka sådana begränsningar i valen som grundar sig på kön och på social eller kulturell bakgrund. Eleverna ska få en väl utformad introduktion till gymnasiestudierna och i varje ämne eller kurs och få stöd att formulera mål för sina studier. Varje elev ska i dialog med skolan göra upp en individuell studieplan och revidera den vid olika tillfällen under utbildningen. Skolan ska arbeta för att varje elev utvecklar sin självkännet och sin förmåga till individuell studieplanering samt att varje elev medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter, kunskaper och aktuell information. Studie- och yrkesvägledare ska ha utbildning för sin verksamhet (Lpf 2.4 och 2.6, 2 kap 6 § SL).

Studie- och yrkesorienteringen ska bedrivas så att avbrott motverkas och så att inte andra vuxna i skolan avhänder sig sitt ansvar för att eleven får möjlighet att fullfölja sin utbildning. Forskning visar att studie- och yrkesvägledare ibland främjar avbrott framför andra lösningar på elevens problem samt att hälften av de elever som avbröt studierna ångrar att de gjorde det. Forskning visar också att vissa lärare avhänder sig ansvaret för att hantera en elevs studieproblem genom att överlämna det till studie- och yrkesvägledaren samt att många elever inte haft någon kontakt med lärare om sina studieproblem innan de avbröt.

Skolinspektionens bedömning

NTI-gymnasiet har ett system för vuxenkontakter som ännu inte är fullt funktionsdugligt, medan studie- och yrkesvägledningen fungerar väl.

Det är skolans mentorer som har huvuduppgiften att stå för det kontinuerliga vuxenstödet, där också skolsköterskan och studie- och yrkesvägledaren finns tillgängliga. Även de informella kontakterna mellan lärare och elever är goda enligt skolan, och andra lärare än mentorn håller aktiv kontakt med eleverna. Skolan har nyligen förändrat sitt mentorssystem så att samma person är mentor för eleven under de tre studieåren. Syftet är att skapa kontinuitet och ge möjlighet till noggrannare uppföljning av eleverna. Detta är också en del av syftet med arbetslagen, som är organiserade kring respektive program. De intervjuade eleverna vittnar om en avsevärd variation i mentorernas engagemang, från att mentorn aktivt håller kontakten med eleverna i samband med varje lektion till att eleven ännu inte träffat sin mentor. Enligt rektorn finns det rutiner för hur mentorn ska kommunicera med eleverna och följa upp dem, men bland de intervjuade lärarna är inte alla överens om vilka instruktioner som gäller. Till följd av de täta rektorsbytena är lärarna osäkra huruvida det finns något enhetligt system att

utgå ifrån. Att en del av vuxenstödet fungerar på informell basis lämnar öppet för elever att falla mellan stolarna, och det är tydligt att skolans system för kontinuerligt vuxenstöd inte är likvärdigt. Detta tar sig också uttryck i att insatser som sätts in för elever som har studiesvårigheter inte alltid följs upp. I augusti planerar skolan att ha fortbildning kring mentorskapet och samtidigt förtydliga rollen så att ingen tveksamhet ska finnas.

Eleverna och vårdnadshavarna upplever att de i allmänhet får god information om hur studierna går, men intervjuerna visar att återkopplingen mera är relaterad till de arbetsuppgifter läraren presenterat än till de nationella målen, och några lärare använder andra bedömningskriterier än de nationella. Skolan bedriver emellertid ett arbete med bedömningsmatriser, formativ bedömning, som är till för att höja kvaliteten på detta område.

Studie- och yrkesvägledaren genomför ett program för att ta emot eleverna i gymnasieskolan och sedan informera dem utifrån de valsituationer och behov som är aktuella. Förutom att erbjuda enskilda samtal generellt tar studie- och yrkesvägledaren också själv initiativ till sådana. Skolans rutiner vid avbrott innebär att studie- och yrkesvägledaren för samtal med eleven, mentorn och föräldrarna och har ett avslutande samtal med eleven. Skolans elevvårdsteam utgörs av studie- och yrkesvägledaren, skolsköterskan och rektorn, och teamet har infört rutinen att träffa varje arbetslag två gånger på tre veckor för att samverka kring eleverna.

5. En god studiemiljö

Utbildningen bör vara utformad så att studiemiljön – elevernas arbetsmiljö – är trygg och ger lust att lära. Forskning visar att en negativ social skolsituation med bristande motivation, stress, mobbning och vantrivsel leder till skoltrötthet, som är en vanlig förklaring till studieavbrott.

Var och en som verkar inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och jämställdhet mellan könen (1 kap 2 § SL). Lärarna ska visa respekt för den enskilda eleven och i det vardagliga arbetet ha ett demokratiskt förhållningssätt (Lpf 2.2). Läraren ska stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära. Läraren ska organisera arbetet så att eleven upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt (Lpf 2.1).

Ingen ska i skolan utsättas för någon form av kränkande behandling (Lpf 1.2). Var och en som verkar inom skolan ska aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning och rasistiska beteenden (1 kap 2 § SL).

Eleverna ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas, och lärarna ska utgå från att eleverna kan och vill ta personligt ansvar för sitt arbete i skolan (5 kap 2 § SL, Lpf 2.3). Forskning visar att elever som är delaktiga stärker motivationen, ansvarstagandet för studierna, självförtroendet och förmågan att lära. Lärarna ska planera undervisningen tillsammans med eleverna (Lpf 2.3). Skolans lärare ska se till att alla elever, oavsett kön och social och kulturell bakgrund, får ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen samt uppmuntrar sådana elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det (Lpf 2.3). Rektor ska verka för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas (Lpf 2.6).

Elevernas skolarbete ska vara förlagt till måndag–fredag och så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt (3 kap 5 § GyF).

Skolinspektionens bedömning

Vid NTI-gymnasiet råder övervägande ett gott umgängesklimat och god studiero, men skolans arbete för att förebygga avvikande förhållanden i studiemiljön är inte tillräckligt utvecklat och alla elever har inte ett reellt inflytande över sin utbildning.

Från skolans sida vittnar man om att personal och elever har nära till varandra och att ett respektfullt umgänge råder, men språkbruket mellan eleverna är inte alltid bra. Det finns inga uppgifter om kränkande behandling och själva bedömer man att skolan är bra på att upptäcka om en elev inte trivs eller far illa. De intervjuade eleverna bekräftar detta och anser att i de flesta klasserna råder arbetsro och koncentration på lärandet, men i ett par klasser är situationen under lektionstid inte acceptabel. Detta har gett upphov till krismöten och samtal med rektorn inblandad. Intervjuerna visar emellertid att skolan inte på ett systematiskt sätt arbetar förebyggande med att utveckla elevernas kompetens som studerande, trots att man identifierar bristande studieteknik och självförtroende som en orsak till svårigheter. Likaså förekommer det inget systematiskt och likvärdigt arbete för att utveckla elevernas värderingar, till exempel förståelse för den roll de befinner sig i som studerande och deras delaktighet i och ansvar för sin utbildning.

Intervjuerna visar att elevernas inflytande över utbildningen ser mycket olika ut beroende på respektive mentors och ämneslärares inställning. I en del mentorsgrupper sker klassråd systematiskt så att skolan tillgodoser elevernas träning i demokratiska arbetsformer, medan andra inte blir delaktiga i sådan påverkan och inte känner till elevrådets funktion. När det gäller undervisningen visar intervjuerna att lärarna på mediaprogrammet i högre utsträckning än på elprogrammet bjuder in eleverna att påverka inte bara formerna för arbetet utan också innehållet. I övrigt får inspektörerna ta del av exempel från enstaka kärnämneskurser där eleverna får påverka innehållet, men i stort inskränker sig elevernas delaktighet i undervisningen till att välja redovisningsformer och ibland arbetsformer.

6. Anpassning till individen inom ordinarie undervisning

Skolan ska låta varje enskild elev finna sin unika egenart (Lpf 1.1). Alla elever ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar (Lpf 1.2.13). Lärarna ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt organisera arbetet så att eleven utvecklas enligt sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga (Lpf 2.1).

Rektor skall verka för att undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar (Lpf 2.6). Forskning visar att individanpassningen av undervisningen är mindre i gymnasieskolan än i grundskolan. Att undervisningen anpassas till individen är inte detsamma som individuellt – enskilt – arbete. Forskning visar att strävan efter individuell anpassning ibland leder till enskilt arbete,

som inte behöver vara en ändamålsenlig arbetsform för att nå mål i läroplan och kursplaner.

Mängden tid för elevernas lärande i olika kurser bör anpassas till deras individuella förutsättningar, behov och mål, i stället för en schablonmässig fördelning av undervisningstiden utifrån kursernas gymnasiepoäng och i lika mängd för alla elever. Det bör också finnas en verklig möjlighet för eleverna att genomföra utbildningen i olika takt (5 kap 4c–4d §§). Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation och arbetsformer, och tidsutläggningen för elevernas lärande bör vara möjlig att förändra efter hand som elevernas behov och studieresultat utvecklas (Lpf 1.2.14).

Läroplanens kvalitetskrav syftar bland annat till att undervisningen ska utformas så att eleverna upplever den som meningsfull och attraktiv. Forskning visar att elevers ibland negativa erfarenheter av undervisningen ökar risken för att de avbryter studierna. Det kan t ex handla om för teoretiskt inriktad undervisning och för hög studietakt som bidrar till studietrötthet). Undervisningen ska präglas av variation och lärarna ska låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer (Lpf 2.1 och 2.3). Skolan ska låta kunskap komma till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Undervisningen får inte ensidigt betona den ena eller den andra kunskapsformen (Lpf 1.2).

Eleverna ska ges möjlighet att få överblick och sammanhang över kursgränserna samt att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper (Lpf 1.2.11). Skolan ska ta till vara de kunskaper och erfarenheter som eleverna har från annat håll än skolan. (Lpf 1.2.12). Lärarna ska i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång (Lpf 2.1). Undervisningen i kärnämnen bör anpassas till programmets karaktär, så kallad infärgning. Forskning visar att betyget Icke godkänt är särskilt vanligt i kärnämnen på yrkesförberedande program och att de låga resultaten bland annat beror på arbetssätt och undervisningens inriktning. Eleverna ska i skolan få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. (Lpf 1.2.3). Den värld eleven möter i skolan och det arbete eleven deltar i är utformat så att det förbereder för livet efter skolan (Lpf 1.2). Eleverna tränas i att tänka kritiskt, granska fakta och förhållanden och inse konsekvenserna av olika alternativ samt i att närma sig ett allt mer vetenskapligt sätt att tänka och arbeta (Lpf 1.2.2).

Skolinspektionens bedömning

Anpassning till individen inom ordinarie undervisning sker i viss men inte tillräcklig utsträckning. Skolledningen arbetar med att ge organisatoriska förutsättningar. Efter att skolan haft en schablonmässig utläggning av undervisningstid håller man nu på att se över poängplanerna så att undervisningstiden bättre ska anpassas till elevernas behov. I övrigt ger skolan möjligheter till individualisering genom studietorget där elever kan få hjälp i olika ämnen; vidare genom att de kan läsa kurser på distans, erbjudas sommarskola och att alla har bärbara datorer och tillgång till skolnätet. Undervisningen i matematik är organiserad utifrån elevernas förkunskaper och behov, både av långsammare och snabbare studietakt. Etappläsning förekommer inte.

När det gäller arbetsprocessen är anpassningen till individen olika utvecklad. Intervjuerna visar att eleverna både möter lärare som går in för att variera, väcka intresse och

Beslut

Dnr 2008:350
12 (15)

tillgodose olika kunskapsformer, och sådana som kör sitt förutbestämda program utan att anpassa till elevernas behov. Eleverna vittnar om en del upprepning.

Tanken med arbetslagsorganisationen på skolan är bland annat att främja samordning och samarbete. Sådant sker i viss utsträckning, men enligt de intervjuade eleverna skulle mera ämnesövergripande arbete ge ytterligare kvalitet. Undervisningen i kärnämnen är i liten utsträckning anpassad efter det program eleven går på. Rektorn har ännu inte gjort lektionsbesök men tar i medarbetarsamtalen upp sådant som variation av undervisningen.

7. Särskilt stöd efter varje elevs behov

Elever med svårigheter ska ges särskilt stöd av skolans lärare (Lpf 2.1). Rektor ska agera för att undervisningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd och hjälp får det (Lpf 2.6). En elev ska ges stödundervisning om det kan befaras att han eller hon inte kommer att nå kunskapsmålen i kursplanerna, har uppdrag som elevföreträdare och behöver ta igen förlorad undervisningstid till följd av uppdraget eller av andra skäl behöver särskilt stöd (8 kap 1 § GyF). En elev som behöver det ska få studiehandledning på sitt modersmål (8 kap 5–6 §§ GyF).

Rektor ska se till att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev för vilken det framkommit behov av särskilt stöd (8 kap 1a § GyF). I åtgärdsprogrammet ska det framgå hur skolan avser arbeta för att tillgodose elevens behov och hur åtgärderna kommer att följas upp och utvärderas. Stödbehov – och risk för att eleven inte kommer att fullfölja sin utbildning – bör upptäckas så tidigt som möjligt och skolan måste ha rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd.

Hög frånvaro är ofta ett tecken på svårigheter i studierna, och skolan måste systematiskt följa upp elevernas frånvaro och utreda orsakerna till den. Om en elev utan giltig anledning uteblir från skolarbetet ska rektor, om eleven är under 18 år, se till att en kontakt upprättas mellan skolan och elevens vårdnadshavare (6 kap 20a § GyF). Forskning visar att studieavbrott ofta föregås av hög frånvaro.

Särskilt stöd ska ges i alla kurser där eleven riskerar att inte nå målen. Stödet ska vara inriktat mot elevens behov och problem, ha tillräcklig omfattning för att nå målen och sättas in i god tid. Forskning visar att stödet är mer bristfälligt i gymnasieskolan än i grundskolan. Forskning visar också att elever som avbrutit sin utbildning efterfrågar särskilt stöd som bättre hade svarat mot just deras behov och svårigheter samt att stödet till dem kommit för sent, haft för liten omfattning eller till och med saknats, framför allt i karaktärsämnen och i kärnämnen utöver matematik, engelska och svenska; endast 15 procent av dem som avbrutit studierna hade tagit del av särskilt stöd. Stödinsatserna måste vara ändamålsenliga och nå effekt. Det är nödvändigt att kontinuerligt utvärdera de insatser som görs, utifrån målen som de är inriktade på och de resultat som nås.

I första hand ska särskilt stöd ges inom eller i nära anslutning till den ordinarie undervisningen och inom ramen för ett nationellt eller specialutformat program, om eleven tagits in på ett sådant. Stödet ska så långt möjligt vara proaktivt och inte primärt ordnat som korrigering efter att undervisningen i en kurs slutat och eleven fått betyget Icke godkänt. Särskilt stöd ska inte utformas så att kursens innehåll reduceras eller svårighetsgraden sänks. Forskning visar att detta i bland förekommer till och med för en hel klass, framför allt i kärnämnen på yrkesförberedande program. Reducerat program eller övergång till ett

individuellt program får inte vara en ersättning för särskilt stöd. Forskning visar att de individuella programmen i bland används på det sättet.

Skolinspektionens bedömning

NTI-gymnasiet tillgodoser inte varje elevs behov av särskilt stöd.

Eleverna får göra diagnostiska prov och blir intervjuade när de börjar, bland annat med syftet att kartlägga stödbehov. Vidare har man klasskonferens ganska snart efter det att eleverna börjat i årskurs 1. När en elev riskerar att inte nå målen skickas det en skriftlig IG-varning hem, och mentorn underrättas. Det är sedan mentorns uppgift att sköta kommunikationen med eleven och vårdnadshavarna samt upprätta åtgärdsprogram. Som tidigare nämnts är mentorerna olika aktiva när det gäller att följa upp och stötta elever med studiesvårigheter.

Det görs ingen utredning om vilket behov av stöd eleven har, utan eleven hänvisas till de generella stödinsatser som skolan erbjuder, vilket huvudsakligen innebär mer lärarledd tid i studietorget. Stödinsatserna blir därmed mest exkluderande, och intervjuerna visar på en tröskeffekt för en del elever att utnyttja denna möjlighet. Enligt intervjuerna saknas det ibland specialkompetens, till exempel specialpedagogisk, när det gäller behov som lärarna inte har kunskap om. Det skrivs inte alltid åtgärdsprogram för elever som riskerar att inte nå målen. I de åtgärdsprogram inspektörerna tagit del av är beskrivningen av elevens behov ofta allmänt hållen eller kan syfta till att elevens beteende ska korrigeras. Det finns också exempel på mer konkreta formuleringar, men inte uppgifter om vilka mål eleven riskerar att inte nå. Vidare framgår det inte vilket stöd skolan erbjuder utifrån elevens behov. Det sker ingen uppföljning av huruvida stödinsatserna varit ändamålsenliga och gett resultat.

Skolan konstaterar i kvalitetsredovisningen att alltför många elever har hög ogiltig frånvaro. Under läsåret har systemet för att hålla reda på frånvaron stärkts, dels i form av en dataplattform, dels när det gäller sjukanmälan från vårdnadshavarna. Denna ska numera ske direkt till mentorn, men alla mentorerna är inte tillräckligt aktiva när det gäller att följa upp och föra fram elevers frånvaro inom lärlaget, till elevvården och till skolledningen.

Samlad bedömning av förmågan att få alla elever att fullfölja utbildningen

NTI-gymnasiets förmåga att få alla elever att fullfölja utbildningen är inte tillräcklig. Andelen nybörjare 2004 med slutförklarad inom fyra år är 70 procent, jämfört med 75 procent i riket. Endast 66 procent nådde grundläggande behörighet till högre studier (74 i riket). Om man inskränker jämförelsen till bara de program som ges vid NTI-gymnasiet blir den mer rättvisande. Men skolans resultat når ändå inte upp till genomsnittet för riket, vilket heller inte ska ses som en acceptabel nivå för förmågan att få alla elever att fullfölja utbildningen. Statistiken visar emellertid att eleverna på skolan har lägre me-

Beslut

Dnr 2008:350

14 (15)

ritvärde från grundskolan än genomsnittet i riket när de börjar utbildningen. Detta ställer krav på skolan i form av kompensatoriska insatser för att eleverna ska få en likvärdig utbildning, vilket sker i viss men inte tillräcklig utsträckning.

Det som skolan framför allt lider brist på är system för att säkerställa kvaliteten och följa upp verksamheten på de områden som är särskilt viktiga för att fånga upp och stötta elever som riskerar att inte nå målen eller inte är motiverade för studierna. Vuxenstödet sviktar för en del av eleverna och systemet för särskilt stöd inte är utformat utifrån elevernas behov utan utifrån vad skolan beslutat sig för att erbjuda.

Både skolledningen och lärarna är klara över att det behövs en bättre samordning av insatserna. Att det varit stor omsättning på ledningsnivå innebär att det bildats ett stort friutrymme för läraren att själv bestämma vilken nivå man lägger sitt ansvar på i förhållande till eleven. Många arbetar engagerat för att motivera och lyfta enskilda elever, men det saknas en gemensam hållning från skolans sida som klargör skolans ansvar gentemot eleverna och som identifierar och hittar strategier för att tillgodose deras behov enligt läroplanens föreskrifter. Kvaliteten när det gäller individanpassning, olika kunskapsformer, motivation och engagemang är inte likvärdig.

Kvalitetsarbetet är ännu inte tillräckligt utvecklat på skolan, men det finns en tänkt struktur för hur det ska fungera framöver. Kvalitetsredovisningen planeras tydligare ta fasta på resultat och analysera utfallet av arbetsinsatserna och har därmed utsikter att främja kvalitetsarbetet framöver.

Huvudmannens redovisning

Skolhuvudmannen ska senast den 7 oktober 2009, till Skolinspektionen inkomma med en redogörelse dels för vilka initiativ som tagits för att förbättra kvaliteten i de avseenden som uppmärksammas genom kvalitetsgranskningen, dels för hur insatserna avses leda fram till uttryckliga kvalitetsförbättringar.

Huvudmannen ska vidare snarast åtgärda följande brister i verksamheten, som innebär att författningarnas krav inte uppfylls, och samtidigt med den ovan nämnda redogörelsen redovisa hur bristerna avhjälpes:

- Eleverna har inte varit delaktiga i arbetet med kvalitetsredovisningen
- Alla elever i behov av särskilt stöd får inte sådant.
- Åtgärdsprogram upprättas inte för samtliga elever i behov av särskilt stöd.

Huvudmannens redogörelse sänds per e-post till den inspektör som undertecknat beslutet nedan till höger, under adress fornamn.efternamn@skolinspektionen.se

Vid ett senare tillfälle avser Skolinspektionen att följa upp effekterna av de insatser som huvudmannen och skolan vidtagit med anledning av den genomförda kvalitetsgranskningen samt hur huvudmannen och skolan säkerställt uppnådda resultat.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Westerholm
Avdelningschef

Monika Ivarsson
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsråden Ingela Jonasson och Per Andersson deltagit.